

93 χώρες

4.457 αθλητές

683 αθλήτριες

Η ΕΠΟΧΗ

Οι εκλογές της βίας και της νοθείας, το 1961, κάθε άλλο παρά έλυσαν το πολιτικό πρόβλημα της Ελλάδας. Η ΕΡΕ πλειοψήφησε, η Ένωση Κέντρου ξεκίνησε τον «ανένδοτο αγώνα» και ο πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής, από ευνοούμενος των ανακτόρων, βρέθηκε στο στόχαστρο της βασιλικής συζύγου Φρειδερίκης. Οι διαμάχες για την εκλογή του αρχιεπισκόπου, την προίκα της πριγκίπισσας Σοφίας, ένα ταξίδι της Φρειδερίκης και της πριγκίπισσας Ειρήνης στο Λονδίνο, όπου την περίμεναν αντιβασιλικές εκδηλώσεις καθώς και για ένα δεύτερο ταξίδι των βασιλιάδων, κλόνιζαν την κυβερνητική σταθερότητα. Με αποκορύφωμα της έντασης τη δολοφονία (22 Μαΐου του 1963) του βαλκανιονίκη στο μήκος, ειρηνιστή (είχε μετάσχει και στη μαραθώνια πορεία ειρήνης) και ανεξάρτητου βουλευτή της Αριστεράς Γρηγόρη Λαμπράκη.

Η δημοσιογραφική έρευνα αποκάλυψε παρακρατικές οργανώσεις, τη μια μετά την άλλη. Τα νήματα έφταναν ως πολύ ψηλά, σε ανθρώπους που είχαν δεσμούς με τα ανάκτορα. Η κυβέρνηση Καραμανλή παραιτήθηκε. Στις εκλογές του Νοεμβρίου, η Ένωση Κέντρου του Γεωργίου Παπανδρέου ήρθε πρώτο κόμμα, έχοντας 138 βουλευτές, έναντι 132 της ΕΡΕ, 28 της ΕΔΑ και 2 των Προοδευτικών του Σπύρου Μαρκεζίνη. Τον Δεκέμβριο, ο αρχηγός της ΕΡΕ Κωνσταντίνος Καραμανλής, με την υποψία ότι η Φρειδερίκη επιβουλεύεται τη ζωή του, έφυγε κρυφά στο Παρίσι με το ψευδώνυμο Τριανταφυλλίδης.

Ο Γ. Παπανδρέου έπρεπε να στηριχτεί στην ανοχή της ΕΡΕ ή στις ψήφους της Αριστεράς. Προτίμησε νέες εκλογές που έγιναν τον Φεβρουάριο του 1964. Ο Γεώργιος Παπανδρέου σχημάτισε ισχυρή κυβέρνηση. Στις 6 Μαρτίου όμως, πέθανε ο βασιλιάς Παύλος και στο θρόνο ανέβηκε ο γιος του, Κωνσταντίνος. Άρχισε καβγάς γύρω από το αν η Φρειδερίκη θα ονομαζόταν στο εξής βασιλομήτωρ ή βασίλισσα μήτηρ. Συνεχίστηκε με το αν ο στρατός ανήκε στον βασιλιά ή στο κράτος και κορυφώθηκε με το αν ο πρωθυπουργός μπορούσε να αντικαταστήσει τον υπουργό Εθνικής Άμυνας ή όχι. Μια σκευωρία εξυφάνθηκε, γύρω από την υπόθεση ΑΣΠΙΔΑ.

Πέρα απ' όλα αυτά, η υπόθεση της Κύπρου οξυνόταν, καθώς γινόταν φανερό ότι το νεαρό κράτος δεν μπορούσε να λειτουργήσει, έτσι όπως είχε κατασκευαστεί. Οι Αμερικανοί πίεζαν για ελληνικές υποχωρήσεις και δημιουργία διζωνικής ομοσπονδίας. Τον Ιούνιο του 1964, ο Γεώργιος Παπανδρέου βρέθηκε στην Ουάσινγκτον, προσκαλεσμένος από τον πρόεδρο Λίντον Τζόνσον. Άντεξε στις πιέσεις, σε σημείο που οι «Τάιμς» της Νέας Υόρκης έγραψαν ότι «Ο Τζόνσον ηττήθηκε από τον Γ. Παπανδρέου». Ο Έλληνας πρωθυπουργός δεν είχε αυταπάτες. Σε στενό συνεργάτη του είπε:

«Δε θα μου το συγχωρήσει. Θα το πληρώσω».

Το «πλήρωσε» τον επόμενο χρόνο, όταν τα ανάκτορα τον ανέτρεψαν. Το παιχνίδι όμως είχε αρχίσει να χοντραίνει νωρίτερα. Στις 30 Νοεμβρίου του 1964, σε εκδήλωση για την επέτειο της ανατίναξης της γέφυρας του Γοργοπόταμου από την αντίσταση, μια έκρηξη σκότωσε 13 και τραυμάτισε 45, αριστερούς στην πλειοψηφία τους. Η αστυνομία την απέδωσε σε παλιά νάρκη. Η Αριστερά σε δράση παρακρατικών της Δεξιάς.

Στον διεθνή χώρο, οι Αμερικανοί βρέθηκαν για τα καλά μπλεγμένοι στο Βιετνάμ, όπου ο «βρόμικος πόλεμος» θα εξελισσόταν σε δεινή τους ήττα, ενώ στη Σοβιετική Ένωση, η εποχή του Νικήτα Σεργκέγιεβιτς Χρουστσόφ έκλεισε απότομα: Στις 14 Οκτωβρίου του 1964, απαλλάχθηκε από όλα τα καθήκοντά του, προκειμένου να ξεκινήσει η εποχή του Λεονίντ Ίλιτς Μπρέζνιεφ.

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Ο αυτοκράτορας Χιροχίτο ήταν σαράντα χρόνων, όταν τον Δεκέμβριο του 1941 οι ιαπωνικές δυνάμεις επετέθησαν αιφνιδιαστικά στο Περγ Χάρμπορ, βάζοντας βίαια την Ιαπωνία στον Β' Παγκόσμιο πόλεμο με τη μεριά του Άξονα, βασικός κρίκος του οποίου ήταν και ο ίδιος. Νικημένος το 1945, ήταν ο μοναδικός αρχηγός κράτους «υπαίτιας χώρας» που διατηρήθηκε στον θρόνο του. Στις 10 Μαρτίου εκείνης της χρονιάς, 300 αμερικανικά βομβαρδιστικά B - 29 κατέστρεψαν το Τόκιο, όπου, μέσα σε κόλαση φωτιάς, έχασαν τη ζωή τους τουλάχιστον 100.000 άτομα. Την 1^η Απριλίου, έγινε η μεγάλη αμερικανική απόβαση στην Οκινάουα, το νησί που οι Αμερικανοί έμελλε να επιστρέψουν στην Ιαπωνία το 1972, οκτώ χρόνια μετά την Ολυμπιάδα του Τόκιο. Στις 6 Αυγούστου, η πρώτη αμερικανική ατομική βόμβα έπεσε στη Χιροσίμα: Γκρέμισε τα 30.000 από τα 60.000 κτίρια της πόλης, σκότωσε 80.000 ανθρώπους, εξαφάνισε 14.000 και δημιούργησε άλλους 75.000 μελλοθανάτους που πέθαναν αργότερα.

Στις 9 Αυγούστου, η δεύτερη αμερικανική ατομική βόμβα έπεσε στο Ναγκασάκι σκοτώνοντας επιτόπου 75.000 ανθρώπους. Στις 2 Σεπτεμβρίου του 1945, ο Χιροχίτο και η Ιαπωνία είχαν παραδοθεί.

Στα 1964, ζούσε την εμπειρία να δει τους Αμερικανούς νικητές του και δήμιους του λαού, που ο ίδιος είχε οδηγήσει στην καταστροφή, να μετέχουν στην Ολυμπιάδα που το Τόκιο διοργάνωσε, σε «αντικατάσταση» εκείνης του 1940, η οποία δεν έγινε ποτέ. Γνώριζε από την αρχή ότι οι Αμερικανοί θα έβγαιναν νικητές από τους αγώνες, σαρώνοντας τα μετάλλια. Κι ως ηγέτης ενός λαού με μεγάλη σοφία, υψηλή κουλτούρα και βαθιά ευαισθησία, ήταν ανίκανος να φερθεί με τρόπο που μπορούσε να εκληφθεί ως παραβίαση των κανόνων φιλοξενίας. Του ήταν όμως αδύνατο ν' αφήσει τη στιγμή να περάσει απαρατήρητη. Διακριτικά και φιλοσοφημένα, εξανάγκασε την οικουμένη να ανατριχιάσει σύγκορμη και την Αμερική ν' απολογείται.

Το 19χρονο αγόρι που μπήκε στο Ολυμπιακό Στάδιο του Τόκιο με τη δάδα στο χέρι κι ανέβηκε ως το βήθρο μεταδίδοντας την Ολυμπιακή Φλόγα στην εστία πάνω στον βωμό, δεν ήταν αθλητής. Τα μεγάφωνα μετέδωσαν ότι ο φοιτητής Γιοσινόρι Σακάι που άναβε τον βωμό στο Στάδιο της παγκόσμιας ειρηνικής άμιλλας, απλά είχε γεννηθεί στις 6 Αυγούστου του 1945, στα περίχωρα της Χιροσίμα: Ήταν ένας από τους ελάχιστους που επέζησαν

εκείνη τη ζοφερή μέρα του θανάτου, της φρίκης και της καταστροφής.

Μετά, ξεκίνησαν οι Αγώνες. Με την καλύτερη ως τότε διοργάνωση. Σε ένα Τόκιο αναγεννημένο με νέα κτίρια, αεροδρόμιο, μετρό και το ιαπωνικό καμάρι, το τρένο-σφαίρα, ένα σιδηρόδρομο που ανέπτυξε ιλιγγιώδη ταχύτητα. Όλα ήταν τέλεια. Ακόμα και κλειστό κύκλωμα έγχρωμης τηλεόρασης υπήρχε για τις ανάγκες των εκπροσώπων των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Στο Τόκιο έγινε και η είσοδος του βόλεϊ στο ολυμπιακό πρόγραμμα, με την Ιαπωνία να κερδίζει στις γυναίκες και τη Σοβιετική Ένωση στους άνδρες.

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Δυο Αμερικανοί πρωταθλητές στίβου, ένας πασίγνωστος και ένας εντελώς άγνωστος, αναδείχθηκαν οι μεγάλες μορφές των αγώνων. Στη δισκοβολία μετείχε ο Αλ Έρτερ, χρυσός Ολυμπιονίκης το 1956 και το 1960, και στα 10.000 μ. ο Μπίλι Μάιλς, επαγγελματίας πεζοναύτης, Ινδιάνος Σιου στην καταγωγή.

Ο Έρτερ ήθελε πολύ να κάνει τρία τα χρυσά του μετάλλια, να κερδίσει δηλαδή σε τρίτη συνεχή Ολυμπιακή. Όμως, δυο βδομάδες πριν να ξεκινήσουν οι αγώνες, τραυματίστηκε σοβαρά στον αυχένα και οι γιατροί του τοποθέτησαν κολάρο, λέγοντάς του ότι έπρεπε να μείνει μακριά από τους στίβους για έξι μήνες. Αντέδρασε. Δεν σκόπευε να χάσει το σερί του. Με φοβερούς πόνους, μετείχε στα προκριματικά και κατάφερε να περάσει στους τελικούς.

Στον τελικό έκανε ένεση νοβοκαΐνης, ενώ, μετά από κάθε προσπάθεια του, έβαζε πάγο στον

αυχένα για να μειώσει τους πόνους. Είχε πει μάλιστα:

«Σήμερα. αν δεν κερδίσω με την πρώτη βολή, δεν θα καταφέρω τίποτα».

Η πρώτη του προσπάθεια, όμως, στην οποία τόσα πολλά είχε επενδύσει, ήταν απελπιστική. Το τρίτο του σερί χρυσό μετάλλιο σε Ολυμπιακούς Αγώνες ήρθε με την 5^η βολή και με επίδοση 61.00 μ. Τέσσερα χρόνια αργότερα, στο Μεξικό, ο Αλ Έρτερ κέρδισε και τέταρτο χρυσό κι έγινε ο μοναδικός αθλητής με τέσσερα χρυσά μετάλλια σε τέσσερις συνεχόμενες Ολυμπιάδες.

Ο Μπίλι Μάιλς ήταν τελείως άγνωστος όταν έφθασε στο Τόκιο. Είχε προκριθεί ως τρίτος στα 10.000 μ. της ομάδας των Ηνωμένων Πολιτειών και είχε τραβήξει πολλά ώσπου να μπορέσει να μετάσχει στους αγώνες. Όταν μπήκε στο πανεπιστήμιο, παντρεύτηκε μια λευκή κοπέλα, κάτι που προκάλεσε σοκ στους ανθρώπους της φυλής του, οι οποίοι άρχισαν πλέον να τον αποφεύγουν. Ορφανός από ηλικία 12 χρόνων, πέτυχε σπουδαίους χρόνους στους κολεγιακούς αγώνες, αλλά το όλο κλίμα που είχε δημιουργηθεί από τη συμπεριφορά της φυλής του τον έκανε να παρατήσει τη γυναίκα του και να επιστρέψει στο χωριό. Έλεγε ότι όλα είχαν τελειώσει.

Στο χωριό, έζησε την τραγική εμπειρία να δει τον πιο καλό του φίλο να αυτοκτονεί κι αποφάσισε να ξεκινήσει απ' την αρχή, να προπονηθεί καλά και να κάνει πραγματικότητα το Ολυμπιακό του Όνειρο. Στο πλευρό του καθημερινά στις προπονήσεις είχε την αγαπημένη του γυναίκα.

Ο Μάιλς μπήκε στον μεγάλο τελικό των 10.000 μ. του Τόκιο και πήρε το χρυσό μετάλλιο με ένα εκπληκτικό σε δύναμη φίνις, νικώντας κατά κράτος τα μεγάλα φαβορί της κούρσας, τον Αυστραλό Κλαρί και τον Τυνήσιο Γκαμούντι. Μετά τον τερματισμό, κυρίως οι Αμερικανοί δημοσιογράφοι έπεσαν πάνω του και τον ρώτησαν: «Πες μας ποιος είσαι, από πού είσαι».

Ήταν ένας Σιου. Όταν επέστρεψε στις ΗΠΑ, τιμήθηκε από τη φυλή του, ονομάστηκε επίσημα πολεμιστής και πήρε το ινδιάνικο όνομα «Ο άνθρωπος που αγαπάει την πατρίδα του».

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Με 19 αθλητές πήρε μέρος η Ελλάδα στους αγώνες. Ωστόσο, τα αποτελέσματα κάθε άλλο παρά ικανοποιητικά ήταν. Την καλύτερη εμφάνιση έκανε ο Χρήστος Πιερράκος στον ακοντισμό, καταλαμβάνοντας την 10^η θέση, ενώ στον τελικό μπήκαν αλλά έμειναν εκτός δεκάδας ο νεαρός τότε Χρήστος Παπανικολαου στο επί κοντώ και ο Γιώργος Τσακανίκας στη σφαιροβολία. Σημαιοφόρος της ελληνικής ομάδας ήταν ο αθλητής των δρόμων μετ' εμποδίων και μετέπειτα πρόεδρος του ΣΕΓΑΣ Γιώργος Μαρσέλλος.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

* Τραγικό τέλος είχε ο τρίτος Ολυμπιονίκης του μαραθώνιου δρόμου, ο Ιάπωνας Κοκίτσι Τσουρουμπάγια. Το 1967, στη διάρκεια της εντατικής προετοιμασίας του για την Ολυμπιάδα του Μεξικού, τραυματίστηκε σοβαρά και νοσηλεύτηκε για τρεις μήνες. Όταν άρχισε και πάλι προπονήσεις, ένιωθε πολύ αδύναμος, καθώς τα πόδια του δεν τον βοηθούσαν όπως παλιά. Συνέχισε πιο έντονα τις προσπάθειες του, αλλά τίποτα. Είχε γίνει ράκος. Δεν άντεξε και στις 9 Ιανουαρίου 1968, εννιά μήνες πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες, αυτοκτόνησε κόβοντας το λαιμό του με ξυράφι. Δίπλα του, μέσα στα αίματα βρέθηκε ένα σημείωμα που έγραφε: «Δεν μπορώ να τρέξω πια».

* Το μεγάλο αστέρι στην κολύμβηση ήταν η Αυστραλέζα Ντον Φρέιζερ, που κατέκτησε για τρίτη συνεχόμενη φορά το χρυσό στα 100 μ. ελεύθερο. Και όμως λίγους μήνες πριν, η Ντον είχε μείνει για έξι εβδομάδες στο νοσοκομείο. Το Μάρτιο του 1964, τράκαρε το αυτοκίνητο της σε ένα παρκαρισμένο φορτηγό, με αποτέλεσμα να βρει τραγικό θάνατο η μητέρα της, ενώ η αδελφή της ήταν για πολλές μέρες σε αφασία. Η ίδια, σε άσχημη ψυχολογική κατάσταση, έμεινε σε ακινησία εξαιτίας του τραυματισμού της στο λαιμό. Μετά τη νίκη της

στο Τόκιο, ήταν τόση η χαρά της, όση και η βλακεία της: Έκλεψε μια γιαπωνέζικη σημαία από το παλάτι του Χιροχίτο, όπου είχε πάει επίσκεψη, συνελήφθη, αλλά λόγω του υψηλού αισθήματος φιλοξενίας των Ιαπώνων, αφέθηκε ελεύθερη. Τιμωρήθηκε με δέκα χρόνια αποκλεισμό από την παγκόσμια ομοσπονδία κολύμβησης. Αργότερα, η ποινή μειώθηκε στα τέσσερα χρόνια.

* Ο Σοβιετικός πρωταθλητής της άρσης βαρών, Γιούρι Βλασόφ, δεν άντεξε την ήττα από τον συμπατριώτη του Λεονίντ Ζαμποτίνσκι στην κατηγορία βαρέων βαρών. Νικητής το 1960, ήθελε και πάλι το χρυσό μετάλλιο και φυσικά δεν έμεινε καθόλου ικανοποιημένος από το ασημένιο, παρόλο που συνοδεύτηκε με ένα νέο παγκόσμιο ρεκόρ στο ντεβελοπέ: 197.5 κιλά. Έκλαιγα όλη νύκτα από τη στεναχώρια μου. Στο τέλος, δεν άντεξε και πέταξε από το παράθυρο το ασημένιο μετάλλιο που είχε κερδίσει.

* Ένα χρόνο μετά τη νίκη του στο Τόκιο, ο διάσημος Σοβιετικός πρωταθλητής του ύψους, Βαλερί Μπρούμελ, έπεσε θύμα τροχαίου ατυχήματος, που του κόστισε μια ολόκληρη καριέρα. Στις 4 Οκτωβρίου 1965, ο χρυσός Ολυμπιονίκης πήγε βόλτα με τη μοτοσικλέτα της Ταμάρα Γκολικόβα, πρωταθλήτριας στο Μότο-κρος. Σε μια στροφή, η Ταμάρα έχασε τον έλεγχο της μηχανής κι ο Μπρούμελ έπεσε με δύναμη πάνω σ' έναν τοίχο και το πόδι του σχεδόν αποκόπηκε από το σώμα του. Ήταν το τέλος. Οι εφημερίδες έπαψαν να ασχολούνται μαζί του και η σύζυγός του ζήτησε διαζύγιο γιατί θεώρησε ότι είχε σχέσεις με την Ταμάρα. Τότε, ένα γράμμα έφθασε στο σπίτι του. Ήταν από τον Αμερικανό συναθλητή του Τζιν Τόμας, δεύτερο στο Τόκιο, τον άνθρωπο με τη χρυσή καρδιά. Του έγραφε: «Μερικές φορές η μοίρα προσπαθεί να δοκιμάσει τη δύναμη του χαρακτήρα ενός άντρα. Μην αφήνεις να σε νικήσει. Είμαι βέβαιος ότι μια μέρα θα κανείς και πάλι άλματα». Ο Βαλερί ξαναγύρισε στους στίβους ύστερα από τέσσερα χρόνια, πήδηξε 2.11 μ. κι εγκατέλειψε την καριέρα του.

* Σε αεροπορικό δυστύχημα έχασε τη ζωή του ο Βρετανός Τζον Κούπερ που με χρόνο 50.1 είχε πάρει το ασημένιο μετάλλιο στα 400 μ. εμπόδια. Ήταν ένας από τους 346 επιβάτες που χάθηκαν στις 3 Μαρτίου 1974 στην πτώση αεροπλάνου των τουρκικών αερογραμμών στη Γαλλία. Ήταν μόλις 33 χρόνων.

* Η ήττα του διάσημου Ιάπωνα πρωταθλητή τζούντο, Καμινάγκα, μέσα στην πατρίδα του, με πτώση, από τον Ολλανδό Γκέσινγκ, μέλος της ΔΟΕ αργότερα, προκάλεσε απέραντη στεναχώρια τόσο στον ίδιο όσο και στους φιλάθλους. Για χρόνια ολόκληρα, δεχόταν γράμματα από συμπατριώτες του που τον καλούσαν να βγάλει την ντροπή από πάνω του με χαράκιρι. Δεν το έκανε και μέχρι το θάνατο του έζησε μέσα στην περιφρόνηση αυτών που κάποτε τον είχαν λατρέψει σαν Θεό.

* Στη διάρκεια των Ολυμπιάδων γεννήθηκαν πολλοί και μεγάλοι κεραυνοβόλοι έρωτες, αλλά μόνον ένας κατέληξε σε γάμο πριν ακόμα τελειώσουν οι αγώνες. Συνέβη το 1964, στο Τόκιο, όταν η Βουλγάρα πρωταθλήτρια του μήκους, Ντιάνα Γιόργκοβα, παντρεύτηκε στο Ολυμπιακό Χωριό τον συμπατριώτη της γυμναστή Νικολάι Προντάνοφ. Η γαμήλια τελετή πραγματοποιήθηκε κάτω από την Ολυμπιακή σημαία και το ζευγάρι έφυγε με δωρεάν «μήνα του μέλιτος» τεσσάρων ημερών στην πόλη Κιότο.

ΞΕΡΕΤΕ ΟΤΙ:

* Ο προπονητής της ομάδας βόλεϊ γυναικών της Ιαπωνίας, Χοροφούμι Νταϊμάτσου, που πήρε το χρυσό μετάλλιο και αργότερα έγινε βουλευτής, κατηγορήθηκε ότι στην προπόνηση χτυπούσε τις παίκτριές του με κλωτσιές και χαστούκια...

* Ο Βρετανός νικητής στο μήκος, Λιν Ντέιβις, είπε μετά τη νίκη του ότι προσευχόταν να βρέχει στον αγώνα και τελικά ο Θεός τον άκουσε...

* Στην ομάδα μπάσκετ του Περού αγωνίζονταν τέσσερα αδέρφια, οι Ρικάρδο, Λούις, Ενρίκε και Ραούλ Ντουάρτε.

(Εθνος, Αύγουστος 2004) (τελευταία επεξεργασία, 11.8.2009)